

STIG RINDBORG:

Ifrågasätt landstingen

Systemet med tre politiska nivåer med egen beskattningsrätt driver upp skatterna, skriver landstingsrådet Stig Rindborg i Stockholms läns landsting. Det är ett av skälen till att han förordar att landstingens uppgifter flyttas över till primärkommunerna. Dessa är nu mycket större än för 100 år sedan när landstingen tillkom i sin nuvarande form för att klara investeringarna inom sjukvården. Vården blir bättre och effektivare om en instans får ansvaret för sjukvård, långvård och äldreomsorg. Målet bör vara större valfrihet för den enskilde och en återprivatisering av många av de områden som nu är samhällsstyrda, menar författaren.

Landstingen i sin nuvarande form tillkom i slutet av 1800-talet. Anledningen till deras tillkomst var att de dåvarande kommunerna var alldeles för små för de, med den tidens mått, enorma investeringar som krävdes för sjukvården.

Utgångspunkten för mig och andra som har diskuterat den här frågan i den kommitté som utarbetade förslag till ett nytt partiprogram för Moderata Samlingspartiet, har varit att det kanske trots allt inte är samma problem nu som för 100 år sedan. Till exempel har kommunerna blivit avsevärt större och därmed naturligtvis också fått en större bas även för stora investeringar. En av de viktigaste anledningarna till att landstingen en gång inrättades har därmed mist åtskilligt i betydelse.

Ekonomiska argument

Vi har också sagt oss att det inte i längden kan vara rimligt med tre politiska nivåer med egen beskattningsrätt. Detta har en ofrånkomlig tendens att driva upp skatterna. Det är nämligen politiskt lättare för tre olika församlingar att var för sig föreslå mindre skattehöjningar än för en instans att föreslå hela skattehöjningen på egen hand. Exemplet kan tyckas naivt, men jag tror att det i allt väsentligt är riktigt. Jag tror att detta har varit en av de viktigaste orsakerna till den offentliga expansion som utmärkt efterkrigstiden.

Gränsdragningen mellan olika samhällsorgan har ofta lett till att respektive organ har värnat om sin egen bit och inte vägt den mot angelägna åtgärder som lyder under en annan huvudman. Hur vägs behovet av långvårdsplatser mot barnomsorgen? för att ta ett konkret exempel.

Dessutom finns det alltid en ambition hos folkvalda organ att ständigt söka utvidga sitt ansvarsområde. Jag har sett många lysande exempel på detta i mitt eget landsting. Alla är vi nog innerst inne lite av "imperiebyggare" och ju fler sådana vi släpper lösa med obegränsade resurser i form av skattepengar, desto fler imperier kommer vi att få.

Det här var några av de ekonomiska argumenten i sammanhanget. Det finns emellertid andra, minst lika väsentliga, argument av helt annat slag.

Bättre med samma huvudman

Olika huvudmän leder ofta till svårigheter i kontakter. Var och en har en tendens att se om sitt eget hus. Även här vill jag ta ett litet exempel. Idag har vi på sjukhusen i Stockholm flera hundra patienter som egentligen inte hör hemma där. De borde istället föras över till den billigare långvården. Inom långvården ligger emellertid också flera hundra äldre som egentligen borde tas om hand i den kommunala äldreomsorgen. Men kommunen vill inte bygga de ålderdomshem som är absolut nödvändiga för sådana äldre.

Landstinget skulle kunna ordna bättre vård till lägre kostnader om man bara fick tillgång till platser på ålderdomshem. Det är en primärkommunal skyldighet. Och där står vi idag. Massor av sådana exempel kan anföras. Inte nog med att det drabbar skattebetalarna som får betala högre skatter än nödvändigt, det drabbar dessutom patienterna, som inte får den vård de behöver. Förmodligen skulle vi få en bättre och effektivare vård av gamla människor om en instans fick ansvaret för alltihop.

Motsvarande förhållanden kan man finna inom missbrukarvården. Det delade ansvaret medför att vi inte kan få till stånd en effektiv behandlingskedja. I stort sett ägnar vi oss åt att skälla på varandra och komma med anklagelser om oduglighet på ömse håll.

Sten Kjellgren nämner trafiken. Låt mig där bara påminna om hur vi i landstinget i Stockholm fattade beslut om nedläggning av Roslagsbanan och byggandet av en ny tunnelbana till Täby centrum, mot en så gott som enig folkvilja och mot de berörda kommunerna. Jag kan inte finna att det är ett handlingssätt som är eftersträvansvärt.

Kan uppgifterna överföras?

Kan vi då föra över landstingens uppgifter på primärkommunerna? Låt mig lite skissartat ge en bild av hur det skulle kunna gå till. Låt mig börja med huvuduppgiften - sjukvården. Långvård/äldreomsorg har jag redan nämnt. Jag tror att det skulle vara bättre med ett enhetligt huvudmannaskap där och det torde inte medföra några större problem att föra över lite ytterligare resurser i form av långvård till kommunerna.

Missbrukarvården har jag också berört. Även här tror jag det skulle medföra fördelar med en kommunalisering.

Målsättningen inom den akuta sjukvården är just nu att föra ut resurser från de stora akutsjukhusen och att satsa på små vårdcentraler ute i de lokala bostadsområdena. Det säger sig självt att dessa vårdcentraler bäst sköts lokalt också. Då återstår i stort sett bara de större akutsjukhusen. Här kan man förfara på tre sätt. Man kan föra de stora sjukhusen till station. Man kan också bilda kommunalförbund

eller helt enkelt låta varje kommun sköta sina sjukhus och sedan svara för vård för invånare i angränsande kommuner som inte har egna sjukhus. Jag vill inte här gå in på någon längre diskussion om vilken väg som är lämpligast men klart är, att mycket talar för kommunerna då de får ansvaret för den övriga vården. Väljer man ett kommunalförbund, bör man samtidigt se över lagstiftningen för dessa, så att de blir smidigare samarbetsorgan.

Vad gäller trafiken byggs nu upp regionala företag med inflytande från kommunerna och respektive landsting. I Stockholm är landstinget helägare av trafikbolagen. Enligt min mening är det inte svårt att i övriga län låta landstingets andel utgå och i Stockholm låta kommunerna överta landstingets roll som ägare.

Man kan så här långt hävda att alla mina argument kan vändas och istället användas för att motivera ett överförande av de primärkommunala uppgifterna till landstingen. Men jag tror att det trots allt kommer att visa sig tämligen omöjligt att på regional nivå sköta alla de små, mycket lokala uppgifter som primärkommunerna har. Dessutom tycker jag att det ligger ett demokratiskt värde i att lägga besluten så nära de berörda människorna som möjligt.

Regional planering

Jag kan inte avhålla mig från att kommentera Sten Kjellgrens kommentar om regional planering. Sedan länge bedrivs en regionplanering i Stockholms län av landstinget. Denna planering har mig veterligt aldrig haft någon som helst effekt på utvecklingen av Stockholmsregionen. Istället har resultatet blivit i enlighet med de enskilda kommunernas intentioner.

Den regionala samordning och planering

som varit nödvändig av olika skäl har vuxit fram genom avtal mellan kommunerna och genom kommunalförbund av olika slag.

Jag tycker att det i Sverige finns en alldeles för stor rädsla för olikheter. Jag tror att det rent av vore ett värde om inte alla kommuner i vårt land vore så identiskt lika, i varje fall så länge människor har frihet att själva bestämma var de ska bo.

Vi har redan idag en statsmakt som på olika sätt beordrar kommunerna att genomföra vissa verksamheter. Risken är att vi håller på att få ytterligare en nivå som lägger sig i och toppstyr, nämligen landstingen.

Min idealbild av ett framtida samhälle går i en annan riktning. Den pekar fram mot större valfrihet för den enskilde individen — och därmed en större olikhet i ordets positiva bemärkelse. Jag tror att vi på sikt från moderat sida bör arbeta för en återprivatisering av många av de områden som idag är samhällsstyrda. Detta bör givetvis kombineras med olika slag av skydd för de individer som av ett eller annat skäl inte klarar sig på egen hand.

I ett sådant samhälle finns det inget behov av flera beslutande instanser som styr vår tillvaro. Det behövs någon form av lokal sammanlutning för att garantera den sociala grundtryggheten. Det är min åsikt att vi bäst uppnår detta genom att satsa på att låta kommunerna ta över landstingens uppgifter.

Med det här synsättet blir det en fråga om mera långsiktiga visioner. Man måste ha sådana också. Därför tycker jag också illa om ordet "skrota". Det ger en klang av att väsentlig verksamhet ska försvinna, av katastrof och elände. I själva verket är det fråga om en i allra högsta grad positiv utvecklingsyn.